

תת"ע 1462/02/15 - מדינת ישראל נגד אבראהים עויסאת

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

תת"ע 1462-02-15 מדינת ישראל נ' עויסאת
בפני כבוד הסגן נשיא יהושע צימרמן

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

אבראהים עויסאת

הנאשם

הכרעת דין

אני מזכה את הנאשם מעבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה בר תוקף בישראל, בניגוד לסעיף 10(א) לפקודת התעבורה, עבירה המיוחסת לו בכתב האישום, ומרשיעו, חלף כך, בעבירה של נהיגת רכב שאינו רשום באזור, ללא היתר, בניגוד לתקנה 578 לתקנות התעבורה.

כתב האישום והעובדות המוסכמות

1. כנגד הנאשם הוגש כתב האישום המייחס לו עבירה של נהיגה ברכב ביום 24.12.14, ללא רישיון נהיגה תקף, בניגוד לסעיף 10(א) לפקודת התעבורה. עוד צויין בכתב האישום כי תוקף רישיון נהיגתו פקע ביום 01.01.05.

2. אין חולק כי הנאשם הינו "תושב האזור" המתגורר כדן בישראל, והוא מחזיק ברישיון זמני לישיבה בישראל. מוסכם כי הנאשם החזיק בעבר ברישיון נהיגה ישראלי שהיה בתוקף עד לשנת 2005 ומאז לא חודש. אין גם מחלוקת כי ביום הארוע - 24.12.14, הנאשם החזיק ברישיון נהיגה תקף שניתן באזור, דהיינו רישיון נהיגה אשר הוצא ע"י הרשות הפלסטינאית (להלן: "הרשות"). אין מחלוקת כי הנאשם נהג ברכב, ואין מחלוקת כי הרכב בו נהג אינו רשום באזור. בין הצדדים לא נטושה אם כן כל מחלוקת עובדתית, והמחלוקת הינה בשאלה המשפטית האם ניתן לייחס לנאשם את העבירה המיוחסת לו בכתב האישום, עבירה על סעיף 10(א) לפקודת התעבורה.

תמצית טענות הצדדים.

3. המאשימה טוענת כי הנאשם איננו מחזיק ברשיון ישראלי אשר הוצא על פי פקודת התעבורה, ולפיכך הנאשם נהג ללא רשיון נהיגה תקף ויש להרשיעו בעבירה על סעיף 10(א) לפקודת התעבורה. עוד טוענת התביעה בסיכומיה כי **"בהעדר היתר ממפקד האזור כמשמעו בחוק אין תושב האזור יכול לנהוג ברכב בעל לוחית זיהוי ישראלית. מכאן שבכל מקרה ההתייחסות היא לרשיון שאינו בתוקף לסוג הרכב"** (ההדגשה במקור י.צ). מנגד, הנאשם טוען כי אין מקום להעמידו לדין על העבירה הנ"ל מאחר והיה בידו רשיון נהיגה שהיה בר תוקף בישראל ביום הארוע. הרישיון ניתן אמנם באזור, ע"י הרשות, אולם הוכר על ידי המחוקק כרשיון בר תוקף בישראל, על כן, מבקש הנאשם לזכותו מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

דין והכרעה.

המצב המשפטי - מי מורשה לנהוג בישראל

4. טרם בחינת המעמד הספציפי של רשיון הנהיגה אשר הנאשם מחזיק, בכל הנוגע לנהיגה בישראל, וברכב הרשום בישראל, יש לתאר את ההוראות הכלליות אשר מובאות בפקודת התעבורה, באשר להגדרת רשיון נהיגה ומי כשיר לקבל רשיון נהיגה :

• "רישיון נהיגה" הוגדר בסעיף 1 לפקודת התעבורה, כ **"רישיון שניתן לפי סעיף 11"**

• סעיף 11 לפקודת התעבורה קובע כי: **"רשות הרישוי רשאית ליתן רשיון לפי סימן זה "**

• סעיף 10 לפקודת התעבורה קובע כי :

"(א) לא ינהג אדם רכב מנועי אלא אם הוא בעל רשיון נהיגה תקף לרכב מאותו סוג, שניתן על פי פקודה זו, ולא ינהג אדם אלא בהתאם לתנאי הרשיון זולת אם פוטר מחובת רשיון נהיגה ובמידה שפוטר.

.....

(ג) לענין סעיף זה, אין נפקא מינה אם הרכב רשום בארץ או בחוץ-לארץ."

5. שילוב הסעיפים 1, 10 ו- 11 לפקודת התעבורה מחייב כל נוהג ברכב בישראל, להחזיק ברישיון נהיגה שהוצא ע"י רשות הרישוי. עוד עולה מסעיף 10 לפקודת התעבורה כי אין למקום רישומו של הרכב נפקות בכל הנוגע לעבירה על סעיף 10(א), הסעיף בו הנאשם הואשם.

תנועה בין - לאומית ותנועה מהאזור.

6. לכלל שתואר לעיל קיימים חריגים אשר הוסדרו בחלקים ט' ו-ט'1, לתקנות התעבורה. חלק ט' דן ב"תנועה בין - לאומית" ומתייחס לקבוצות שונות של נהגים, אשר אינם מחזיקים ברשיון נהיגה אשר הוצא על פי פקודת התעבורה וע"י רשות הרישוי בישראל, אלא מחזיקים ברשיון נהיגה זר. חלק ט'1 דן ב"תנועה מהאזור" ומתייחס לתושב אזור, אשר איננו מחזיק ברשיון נהיגה אשר הוצא על פי הפקודה וע"י רשות הרישוי בישראל, אלא מחזיק ברשיון נהיגה שניתן באזור.

7. תקנות התעבורה, בחלק ט' האמור, מתירות נהיגה ברכב למי שאינו תושב ישראל ואינו תושב אזור אם נתקיימו בו התנאים הקבועים שם, ובהתקיים התנאים הנקובים המחוקק רואה במחזיק רשיון זר כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל. לא אסוקר את כל התנאים המנויים בחלק ט' לפקודה אולם אציין כי, בין היתר, ההיתרים השונים הינם תלויי זמן, ובחלוף המועדים הנקובים, לא ניתן עוד להתייחס לנהג כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל. המועדים השונים שנמנו בחלק ט' מתייחסים לאוכלוסיות שונות, לכל אוכלוסיה מאפייניה השונים כגון: עולים ותושבים חוזרים, תיירים וכד', וכנגזר מכך התקופות השונות בהן רואים במחזיק רשיון זר כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל.

8. ההסדר שנקבע לגבי תושב האזור, כמפורט בחלק ט'1, שונה בחלקו מההסדר שתואר בפסקה 7 דלעיל. תקנה 578א לתקנות התעבורה קובעת כדלקמן: **"תושב אזור שבידו רשיון נהיגה בר תוקף שניתן באזור ..., יראו אותו כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל בדרגה מקבילה לדרגת רשיון הנהיגה שלו אם נתקיימו בו תנאי הגיל האמורים בתקנות 188 עד 190"**. תקנה 578ב (1) קובעת כי: **"לא ינהג תושב אזור רכב שאינו רשום באזור אלא אם כן יש בידו היתר לכך מאת מפקד כוחות צה"ל באזור ..."**. לאמור, תושב האזור, המחזיק ברישיון נהיגה שהוצא באזור, יראו אותו כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל, ואולם הוא מחויב להחזיק בידו היתר מאת מפקד כוחות צה"ל, על מנת שיוכל לנהוג ברכב הרשום בישראל.

9. אמרנו כי ההסדר החל על תנועה מהאזור שונה בחלקו מההסדר החל על תנועה בין - לאומית. הצד השווה הינו בראיית הנהג **"כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל בדרגה מקבילה לדרגת רשיון הנהיגה שלו"** (תקנה 567א) באשר לתנועה בין-לאומית, ותקנה 578א) באשר לתנועה מהאזור). השוני הוא בהטלת המגבלות, השונות באופיין. צוין לעיל כי בחלק ט', הדן בתנועה בין -לאומית, הוטלו לדוגמא מגבלות רבות הכרוכות במועדי פקיעת ההיתר לנהוג בישראל ללא רשיון נהיגה ישראלי תקף, מגבלות אלו אינן חלות על תושבי אזור אשר חלק ט'1 חל עליהם. מנגד בכל הנוגע לתנועה מהאזור הוספה חובה לקבלת היתר מאת מפקד כוחות צה"ל באזור, חובה הנקובה בתקנה 578ב, אשר מתייחסת לתושב אזור, ואיננה חלה על מחזיקי רשיון זר המוסדרים בחלק ט' לתקנות.

10. אין חולק כי המטרה בהתקנת תקנה 578ב, היתה בשל צורך ביטחוני. בית המשפט העליון עמד על כך באמרו: **"התקנות שהתקין שר התחבורה נסמכות למעשה על מדיניותו של המפקד הצבאי, שהינו בעל מומחיות בכל הקשור לענייני ביטחון. למפקד הצבאי ישנה מדיניות המטילה מגבלות על הענקת רישיונות נהיגה ישראלים לתושבי האזור. מדיניות זו באה לידי ביטוי בסעיף 3 להוראות התנועה והתעבורה. אלמלא הותקנו תקנות על ידי משרד התחבורה, ייתכן שהיה קושי ליישם את מדיניותו של המפקד הצבאי בתחומי מדינת ישראל"** (בג"ץ 5539/05 עטאללה נ' שר הבטחון). בית המשפט העליון בעניין עטאללה ציין כי שיקולים כלליים של שלום הציבור אינם מהווים שיקולים זרים בהקשר למתן רישיונות נהיגה לתושבי האזור הנמצאים כדן בישראל. עוד קבע בית המשפט כי לתושבי האזור אין זכות מוקנית לרישיון נהיגה ישראלי. בית המשפט הגיע

למסקנה כי הערכתם של גורמי הביטחון לגבי הסיכון הטמון בהענקת רישיון נהיגה לתושבי האזור, והמדיניות הנוהגת בעקבותיה מעוגנים במציאות הביטחונית ובנסיבות בשטח. קביעות אלו של בית המשפט העליון שרירות וקיימות, ולצערנו, טעמן טרם פג.

השאלה המשפטית שבפנינו.

11. אין חולק כי לנוכח תקנה 578 ב, בהעדר היתר מאת מפקד כוחות צה"ל באזור, אסור לתושב אזור, המחזיק ברשיון נהיגה אשר ניתן באזור, לנהוג ברכב אשר רשום בישראל. השאלה העומדת לפתחינו הינה האם בהעדר ההיתר האמור לא ניתן עוד לראות בתושב האזור, כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל, או שמא רואים אותו כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל אשר עבר עבירה של נהיגה ללא היתר. ובלשון אחרת, האם הנהוג ברכב ללא היתר, עובר על הוראות סעיף 10(א) לפקודת התעבורה או שמא עובר על הוראות תקנה 578 לתקנות התעבורה.

12. המאשימה סברה כאמור כי יש לייחס לנאשם עבירה לפי סעיף 10(א) לפקודה, עבירה של נהיגה ללא רשיון נהיגה תקף, והסניגור טוען מנגד כי בידי הנאשם היה רשיון נהיגה שניתן ע"י הרשות באזור, על כן רואים אותו כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל, ולפיכך לא ניתן ליחס לו עבירה של נהיגה ללא רשיון בר תוקף בישראל. לטעמי יש לקבל את עמדת ההגנה בשל מספר נימוקים כפי שיפורט לקמן.

ניסוח התקנות.

13. תקנה 578 א קובעת מפורשות כי **"תושב אזור שבידו רשיון נהיגה בר תוקף שניתן באזור... יראו אותו כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל..."** בצד זאת תקנה 578 ב קובעת כי **"לא ינהג תושב אזור רכב שאינו רשום באזור אלא אם כן..... יש בידו היתר לכך מאת מפקד האזור..."** הבנה מילולית של האמור, וודאי לנוכח הפרדה בין שתי תקנות המשנה, מוליכה למסקנה כי בצד הקביעה בדבר תוקף הרשיון הוטל איסור על נהיגה ללא היתר. מחוקק המשנה יכול היה לנסח את התקנה כך שבהעדר היתר לא יראו עוד את תושב האזור כמחזיק ברשיון בר תוקף בישראל, ואולם מחוקק המשנה לא פנה לדרך זו. מחוקק המשנה הציב תנאי בתקנה 578 א ולפיו יראו את תושב האזור **"כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל..."** אם נתקיימו בו תנאי הגיל האמורים בתקנות **188 עד 190**, לפיכך, אם לא נתקיימו בו תנאי הגיל האמורים לא יראו אותו עוד כבעל רשיון בר תוקף בישראל. מחוקק המשנה יכול היה להוסיף תנאי נוסף בתקנה 578 א ולפיו יראו את תושב האזור כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל אם בידו היתר מאת מפקד כוחות צה"ל באזור, ואולם מחוקק המשנה לא בחר לנסח כך את תקנותיו. ראיה לכך שאין מדובר בהשמטה גרידא היא הניסוח השונה של תקנה 567(א), שם מחוקק המשנה רואה במחזיק רשיון נהיגה זר כבעל רשיון נהיגה בישראל **"אם נתקיימו בו כל אלה..."** ומייד מפורטת רשימת התנאים, החל בתנאי הגיל (כמו בתקנה 578 א) והמשך בתנאים נוספים וקציבת התקופות בהן ניתן לראות במחזיק רשיון זר כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל. הניסוח האמור מוביל למסקנה כי אם תנאים אלו, המנויים בסעיפי המשנה של תקנה 567(א), לא יתקיימו, לא ניתן עוד לראות במחזיק רשיון זר כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל. מחוקק המשנה בנסחו את התקנות 578 א ו- 578 ב, בכל הנוגע לסוגיית ההיתר, בחר ללכת בדרך אחרת, ולפיכך המסקנה המתבקשת, מהניתוח הלשוני, הינה כי אף בהעדר היתר יש לראות בנאשם כבעל רשיון נהיגה בר תוקף בישראל.

14. טענה מרכזית של התביעה, כמפורט בסיכומיה, הינה כי "בהעדר היתר ממפקד האזור כמשמעו בחוק אין תושב האזור יכול לנהוג ברכב בעל לוחית זיהוי ישראלית. מכאן שבכל מקרה ההתייחסות היא לרשיון שאינו בתוקף לסוג הרכב". משמעות טענת התביעה היא כי לנאשם רשיון נהיגה ברכב הרשום באזור, הנאשם נהג ברכב מסוג אחר, רכב שאינו רשום באזור, משכך הנאשם נהג ללא רשיון נהיגה המתאים לסוג הרכב בו נהג, ויש להאשימו בנהיגה ללא רשיון נהיגה המתאים לסוג הרכב, עבירה על אחת מחלופות סעיף 10(א) לפקודת התעבורה. התביעה תומכת אמנם את יתדותיה בפסיקה, כמצוין בסיכומיה, ואולם לטעמי יש מקום לבחינה נוספת של הסוגיה כפי שיובהר לקמן.

15. המחוקק בסעיף 10(א) לפקודה מטיל אמנם איסור על נהיגה ללא רשיון נהיגה המתאים לסוג הרכב ואולם השאלה מהו סוג הרכב כרוכה בהגדרת סוג הרכב בחיקוק הרלוונטי- דהיינו בפקודת התעבורה ובתקנותיה. סעיף 1 לפקודה - סעיף ההגדרות מונה מספר סוגי רכבים: רכב מנועי, רכב מסחרי, רכב עבודה רכב ציבורי ו- רכב פרטי. אין הבחנה בין רכב הרשום באזור לבין רכב שאינו רשום באזור. אף בתקנה 1 לתקנות התעבורה מוגדרים רכבים מסוגים שונים כגון: רכב אספנות, רכב איטי, רכב ביטחון, רכב בטיחותי, רכב חילוץ, ועוד כהנה וכהנה. אין בכל אלו סיווג של רכב הרשום באזור או רכב שאינו רשום באזור. יתרה מזאת תקנה 271 לתקנות מפרטת בטבלה את סוגי הרכבים, וסימן א'1 לתקנות, החל מתקנה 176 ואילך, מגדיר את סוגי רשיונות הנהיגה, בהתאמה לסוגי הרכב המנויים בתקנה 271, ובהתאמה להגדרות סוגי הרכב בסעיף ההגדרות אשר בתקנות. נמצאנו למדים כי המחוקק במסגרת דיני התעבורה מגדיר "סוגי רכבים" ואולם אין הגדרת סוג רכב מותנית בארץ מוצאו ובמקום רישומו. המחוקק, בנסחו את דיני התעבורה, לא ראה ברכב הרשום באזור, רכב מסוג אחר מרכב שאינו רשום באזור, לכן הם יחשבו כרכבים "מאותו סוג" (כניסוח סעיף 10(א) לפקודה), ולפיכך אין מקום להאשים את הנאשם בנהיגה ללא רשיון נהיגה המתאים "לרכב מאותו סוג".

16. יתרה מזאת סעיף 10(א) לפקודה קובע אמנם כי "לא ינהג אדם רכב מנועי אלא אם הוא בעל רשיון נהיגה תקף לרכב מאותו סוג..", ועל חלופה זו, כאמור, התבססה התביעה בטענתה כי לנאשם רשיון נהיגה רק לרכב הרשום באזור שהינו סוג אחר של רכב בו נהג- רכב הרשום בישראל, ואולם סעיף 10(ג) קובע מפורשות כי "לעניין סעיף זה, אין נפקא מינה אם הרכב רשום בארץ או בחוץ- לארץ". המחוקק, אם כן, לא כרך את תקפות רשיון הנהיגה במקום רישומו של הרכב, ולשם מענה לשאלה האם נהג פלוני "הוא בעל רשיון נהיגה תקף לרכב מאותו סוג", אין נפקות למקום רישומו של הרכב.

מדיניות אחידה בהגשת כתבי אישום.

17. כידוע התביעה בהגשת כתבי האישום מחליטה באיזו הוראת חיקוק יואשם נאשם. בחינת מדיניות התביעה מגלה חוסר עקביות בעניין זה. לעיתים בחרה המאשימה לייחס בגין אותן נסיבות עובדתיות, עבירה לפי סעיף 578ב לתקנות התעבורה, לעיתים בחרה לייחס עבירה על סעיף 10(א) לפקודת התעבורה, ולעיתים תיקנה את סעיף האישום מעבירה בניגוד לסעיף 10(א) לפקודה, לעבירה על תקנה 578ב לתקנות. כך לדוגמא בתיק תת"א 1466-06-14 יוחסה לנאשם, בתחילה, עבירה לפי סעיף 10(א) לפקודה, אולם המאשימה תיקנה את כתב האישום

לעבירה בניגוד לתקנה 578 ב לתקנות, ובית המשפט בגזר דינו ציין כי : **"התביעה, ברוב הגינותה, תיקנה את כתב האישום שבמקור ייחס לנאשם עבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה תקף וציינה את סעיפי העבירה המתאימים יותר לאירוע נשוא תיק זה"**. גם בתיק תתע"א 526-12-12 (בימ"ש לתעבורה ירושלים), יוחסה לנאשם עבירה לפי סעיף 10(א) לפקודה, והמאשימה תיקנה האישום לעבירה בניגוד לתקנה 578 ב לתקנות. העמדת נאשמים שונים לדין, בעבירות שונות, בגין אותן נסיבות עובדתיות, יוצר חוסר שוויון, והינו בלתי תקין. יתכן והבחירה, מלכתחילה, להעמיד נאשמים לדין, בגין סעיף 10(א) לפקודה, נובעת, בין היתר, משיקולי מדיניות הענישה של המאשימה. אם כך הדבר אינני מקבל גישה זו. אם העבירה המתאימה והנכונה, לאור ניתוח רכיביה וניסוחה, הינה עבירה על תקנה 578 ב, אין מקום להכשיר אישום בגין עבירה אחרת אשר פחות מתאימה, רק בשל שיקולי ענישה.

18. יתרה מזאת, יתכן וחשש המאשימה מהגשת כתבי אישום בעבירה על תקנה 578 ב, נובע מטענה שהועלתה ולפיה העונש על תקנה 578 ב הינו קנס בלבד, כפי שעלה מטיעוני ההגנה בבית המשפט המחוזי בירושלים בתיק עפ"ת 19582-02-13 שהובא בסיכומי המאשימה. אם אכן כך הדבר, אינני שותף לחשש זה. המחוקק בסעיף 62(1) לפקודת התעבורה קבע עונש מאסר בן שנתיים למפר הוראה מהוראות הפקודה, ובכלל זאת כמובן למפר את הוראת סעיף 10(א) לפקודה, המחוקק גם קבע בסעיף 68 לפקודה כי העובר על תקנה שהותקנה לפי פקודה זו, ובכלל זאת תקנה 578 ב, דינו כאמור בסעיף 62 לפקודה, היינו שנתיים מאסר. מכאן עולה כי המחוקק השווה בין עונשו המירבי של העובר על סעיף 10(א) לפקודה לעונשו של העובר על תקנה 578 ב לתקנות. באגב אורחא אציין כי בתי משפט לתעבורה לא נמנעו מלהטיל, במקרים המתאימים, עונשי מאסר, לעובר על תקנות התעבורה, ובהסתמך על סעיף 68 לפקודה. כך הדבר לדוגמא בעבירה על תקנה 54 לתקנות - נהיגה במהירות העולה על המותר, כאשר דובר במהירויות קיצוניות במיוחד.

הוראה כללית והוראה ספציפית

19. בשולי הדברים אוסיף כי אף אם תתקבל טענת התביעה ולפיה נהיגה ללא היתר הינה נהיגה ללא רישיון נהיגה תקף, יש להעדיף האשמת הנאשם בעבירה על תקנה 578 ב לתקנות מאשר בעבירה על סעיף 10(א) לפקודה, מכח הכלל הפרשני הקובע כי הוראה ספציפית גוברת על הוראה כללית. אף אם נהיגה ללא היתר כמות כנהיגה ללא רישיון נהיגה תקף, יש להעדיף את החיקוק המגדיר את האופן הספציפי שבעטיו רישיון הנהיגה לא תקף, דהיינו בשל העדרו של היתר מאת מפקד כוחות צה"ל באזור. לעולם יש להעדיף את ההוראה הספציפית, קל וחומר כאשר הרציונל, העומד בבסיס ההוראה הספציפית הנקובה בתקנה 578 ב לתקנות, הינו מטעמים בטחוניים, השונים במובהק ממרבית השיקולים התעבורתיים/ בטיחותיים העומדים בבסיס יתר האפשרויות שבסעיף 10(א) לפקודת התעבורה. כל זאת כאמור בשולי הדברים משום שלטעמי, כפי שפורט לעיל, יש לראות בנאשם כבעל רישיון נהיגה בר תוקף בישראל, ובשל סיבה זו אין להאשימו בעבירה על סעיף 10(א) לפקודה.

לסיכום

לאור כל האמור, אני מזכה את הנאשם מעבירה על סעיף 10(א) לפקודת התעבורה. משניתנה לנאשם ההזדמנות להתגונן בפני העבירה שנתגלתה מהעובדות המוסכמות, אני מחליט להשתמש בסמכותי לפי סעיף 184 לחוק סדר הדין

הפלילי, ומרשיע את הנאשם בעבירה על תקנה 578ב לתקנות התעבורה.

ניתנה היום כג' סיוון, 29 יוני 2016, במעמד הצדדים